

κείνην, ἐν τῇ ὁποίᾳ κατετέθησαν μὲν τὰ θεμέλια, ἀνεπτύχθη δὲ ὁ σκελετός τοῦ ὅλου ἱατρικοῦ διοργανισμοῦ.

Σμύρνη τῇ 5 Ἰουλίου 1876.

Χρ. Πολίτης.

ΙΑΤΡΙΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

Γνωστὸν, ὅτι ἐν γένει κατὰ τὴν νοσηρὰν διατάραξιν τοῦ ἀνθρωπίνου ὁργανισμοῦ, ὁσάκις πάσχωσι μία ἢ πλείονες λειτουργίαι αὐτοῦ, πολλάκις μὲν ἡ ἀόριστος ζωτικὴ λειτουργία, ἡ ἐφορεύουσα ἐπὶ τῆς διατηρήσεως τῆς ζωῆς, ἡ γνωστὴ ὑπὸ τὴν ἐπίσης ἀόριστον προσωνομίαν φύσις, ἀρκεῖ μόνη αὐτῇ, δι' ὧν ἀντιτάσσει ζωϊκῶν ἐνεργειῶν, ἵνα ἐπιτελῇ τὴν ἴσιν τοῦ νοσηρῶς διακειμένου ὁργανισμοῦ.

Κατὰ τὰς, ὡς εἶπειν, ὁμαλὰς ταύτας περιστάσεις τῆς νοσηρᾶς διαταράξεως τοῦ ὁργανισμοῦ ὁ εὐσυνείδητος καὶ φρόνιμος ἰατρός, παρακολουθῶν κατὰ βῆμα τὰς ἱαματικὰς ἐνεργείας τῆς φύσεως, ὀφείλει ἀπλῶς ἵνα περιορίζηται ἐπὶ τῇ ἐφαρμογῇ τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων θεραπευτικῶν μέσων, ἅτινα οὐδόλως παρακωλύοντα τὰς εὐεργετικὰς ἐνεργείας ἐκείνης, συντελοῦσι μᾶλλον ὅπως διευκολύνωσι ταύτας πρὸς ὁμαλωτέραν καὶ ταχύτεραν ἀπαλλαγὴν τοῦ πάσχοντος ὁργανισμοῦ ἀπὸ τὰς βλαβερὰς ἀντιδράσεις τῆς νόσου.

Ἐνίοτε ὁμως, καθ' ἃς περιστάσεις ἡ ἀντίδρασις τῆς νοσηρᾶς διαταράξεως τυγχάνει ὑπερτέρα τῶν ἱαματικῶν ἐνεργειῶν τῆς ζωϊκῆς λειτουργίας, τότε δὴ οὐδὲν ἰσχύουσα ἵνα ἐπιτελῇ ἀφ' ἑαυτῆς πρὸς ἴσιν ἡ καταβεβλημένη φύσις χρῆζει τὰ μάλιστα τῆς ὅσον τάχιον καταλλήλου καὶ δραστηρίου ἐνεργείας τοῦ, οὕτως εἶπειν, βοηθοῦ καὶ ἀναπληρωτοῦ ἐκείνης ἱατροῦ, ὁ ὁποῖος διὰ

τῆς περιετκεμμένης προσφορᾶς τῶν ἀρμοδιωτέρων κατὰ τὰς περιστάσεις θεραπευτικῶν μέσων πολλάκις τίθεται ἐν περιοπῇ ἵνα ἀναπληροῖ καὶ ἀναζωογονοῖ τὰς ἐκλείπουσας ἐνεργείας τῆς ζωϊκῆς λειτουργίας, διασώζων οὕτως τοὺς πάσχοντας ἀπὸ τοῦς ὄνυχας βεβαίου θανάτου.

Ἐπὶ τὸ κράτος δὲ τῶν ἰδεῶν τούτων ἐπιχειρῶ ἵνα καὶ ἡδὴ ἀναπτύξω πρακτικὰς τινὰς παρατηρήσεις, περὶ τῶν ὁποίων καὶ πρὸ τινων μηνῶν ἐσχάτως, δοθείσης μοι ἀφορμῆς ἐξ ἱατρικῆς συζητήσεως, εἶχον δώσει νύξιν τινὰ διὰ τῆς δημοσιογραφικῆς ὁδοῦ.

Μολονότι δὲ οὐδεμίαν νέαν ἀνακάλυψιν ἐπαγγέλλομαι ὅτι κοινοποιῶ, οὐχ ἥττον ἀναλογιζόμενος κοινωφελῇ τὴν ἐπανάληψιν τοιούτων πρακτικῶν ἰδεῶν ἐκτίθεμαι ταύτας ὑπὸ τὴν κρίσιν καὶ ἐξέλεξιν τῶν ἀρμοδίων. Ἐν τῷ παρόντι θέματι θέλομεν ἐκθέσει συντόμως, « Περὶ τῆς θεραπευτικῆς χρήσεως τῶν ὀπιούχων σκευασμῶν κατὰ τινων νευρώσεων κακοήθους χαρακτῆρος. »

Γνωστὸν, ὅτι τὸ ὕπιον τυγχάνει ἐκ τῶν εὐαρίθμων φαρμακευτικῶν οὐσιῶν, οἷαι ὁ ὑδράργυρος, ἡ κίνα, ὁ σίδηρος, ἡ εὐθάλεια κτλ, αἱ ὁποῖαι προσφέρουσι τὰς σωτηριωδέστερας εὐεργεσίας ἐν τῇ θεραπευτικῇ, καὶ ἄνευ τῶν ὁποίων ἡ πρακτικὴ ἱατρικὴ ἦν ἀτελεστάτη.

Ἐνῷ δὲ αἱ ὀπιούχοι σκευασμαὶ καὶ ἐξ αὐτῶν ἡ μᾶλλον εὐμεταχείριστος μορφήν προσφερομένη, ἐν αἷς περιστάσεσιν οὐδόλως ἐνδείκνυται, παράγει τὰς γνωστὰς διαταράξεις τῶν λειτουργιῶν τοῦ ὁργανισμοῦ, ἀναλόγως τῆς ἡλικίας, τῆς κράσεως, τοῦ φύλου κτλ, ἐντούτοις αὐτὴ αὕτη ἡ φαρμακευτικὴ οὐσία, προσφερομένη κατὰ τινὰς νοσηρὰς καταστάσεις εἰς πολλῶν μείζονα δόσιν, ἀναλόγως τοῦ χαρακτῆρος τῆς νόσου, σωτήριον ἐνέργειαν ἐπιτελοῦσα ἐν τῷ πάσχοντι ὁργανισμῷ ἀπαλλάσσει μάλιστα αὐτὸν ἐκ τῶν δεινῶν καὶ τοῦ κινδύνου τῆς νόσου.

Φαίνεται δὴ, ὅτι κατὰ τὰς νοσηρὰς ταύτας καταστάσεις ἡ μορφήν ἐπιβάλλουσα ὁ-

λην τὴν ἥρωϊκὴν ἐνέργειαν κατὰ τοῦ, οὕτως εἰπεῖν, νοσηροῦ στοιχείου, τοῦ διαταράσσοντος τὴν λειτουργίαν τοῦ ὁργανισμοῦ, ἀπαλλάσσει αὐτὸν ἀπὸ τῆς νοσηρᾶς ἀντιδράσεως ἐκείνου.

Τὸ ὅπιον εἰσαγόμενον δι' οἷας δὴποτε ὁδοῦ ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ ὁργανισμῷ ἐν γένει μὲν ἀποφαίνει τὴν ἐπενέργειαν αὐτοῦ ἐπὶ ταῖς διαφόροις λειτουργίαις ἐκείνου, οἷαι ἡ τῆς πέψεως, τῆς κυκλοφορίας, τῶν ἐκκρίσεων κτλ, εἰδικώτερον ὁμῶς ἐπενεργεῖ ἐπὶ τῆς λειτουργίας τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Κατὰ συνέπειαν ἡ χρῆσις τῶν ὀπιούχων σκευασμάτων ἐνδείκνυται ἐν γένει κατὰ διαφοροὺς παθήσεις τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ εἰδικώτερον εἰς τινὰς σπασμωδικὰς νευρώσεις, ὅσας αὗται λαμβάνωσι κακοήθη χαρακτῆρα, οἷαι εἰσὶν ὁ τέτατος, ἡ χορεία (ἡ καλουμένη *Danse de Saint-Guy*), ὁ ὑστερισμός κτλ.

Εἰς τὰ νοσήματα ταῦτα, ἅτινα πολλάκις διὰ τῆς ἐπιτάσεώς των ἀποβαίνουν θανατηφόρα, ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην φαρμακευτικὴν οὐσίαν, ἡ χρῆσις τῆς μορφίνης εἰς γενναίαν δόσιν πολλάκις προσφέρει σωτηριωδέστερα ἀποτελέσματα, διασώζουσα τοὺς νοσοῦντας βεβαίῳ θανάτῳ.

Κατὰ τὰς εἰρημένας νευρώσεις κακοήθους χαρακτῆρος ὁ νοσῶν ὁργανισμός καταδεικνύει μεγίστην ἀνεκτικότητα πρὸς μεγάλας δόσεις τῶν ναρκωτικῶν οὐσιῶν, ἐνῶ κατ' ἄλλας νοσηρὰς περιστάσεις οὐδὲ τὸ πολλοστημόριον ἀνέχεται ἀβλαβῶς, ἐκτὸς εἰάν τυγχάνῃ ἐκ τοῦ προτέρου προσωκειμένος εἰς τὴν χρῆσιν αὐτῶν.

Ἐκ τῶν σχετικῶν πρὸς τὸ θέμα περιστάσεων, αἵτινες μοὶ ἐπαρουσιάσθησαν κατὰ τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἱατρικοῦ ἐπαγγέλματος, περιορίζομαι ἐκτιθέμενος τὰς ἐπομένας δύο ἐν πρακτικῇ συντομίᾳ.

Πρὸ πέντε περίπου ἐτῶν ἐν Νέᾳ Ἐφῆσῳ εἶχον προσκληθῆ νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν δεκαετρατίδα θυγατέρα τοῦ ἐκεῖ ἐμπόρου κ. Ἀλφιεράκη, ὑπὸ θεραπείαν διατελοῦσαν ἐτέρου ἱατροῦ, ὁ ὁποῖος πρεῖδὼν ἐπικείμενον τὸν θάνατον καὶ ἀπελπισθεὶς περὶ τῆς σω-

τηρίας τῆς πασχούσης ἐγκατέλιπεν αὐτήν. Καθ' ἣν ὥραν προσῆλθον παρὰ τῇ νοσοῦσῃ νέᾳ εὔρον αὐτήν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν διαρκοῦς καὶ λίαν ἐντόνου σπασμωδικῆς προσβολῆς, παρουσιάζουσιν πρόσωπον κυανόχρουν ὡς ἐκ τῆς ἀσφυκτικῆς καταστάσεως, προκαλουμένης ὑπὸ τῆς διατεταραγμένης λειτουργίας τῶν ἀναπνευστικῶν μυῶν καὶ τοῦ διαφράγματος. Διέγνωσεν σπασμωδικὴν χορείαν κακοήθους χαρακτῆρος.

Πρὸς ἀποσόβησιν τοῦ ἐπαπειλοῦντος κινδύνου κατεπειγόντως ἐφήρμοσα ἥρωϊκώτερον τὴν καὶ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἱατροῦ ἐνεργηθεῖσαν ποικίλην ἀντισπασμωδικὴν θεραπείαν, ἀλλ' ἄνευ τῆς ἐλαχίστης βελτιώσεως. Ἐν τῇ ἀπέλπιδι ταύτῃ καταστάσει προσέφυγον εἰς τὴν χρῆσιν τῆς μορφίνης, ἐξ ἧς τὸ κατ' ἀρχὰς προσήνεγκα 4 κόκκους κατὰ διαλείμματα ἐντὸς τοῦ νυχθημέρου. Ἐκ ταύτης ἐμετριάσθησάν πως οἱ λίαν ἐντονοὶ σπασμοί. Τὴν κατόπιν ἡμέραν διωρίσθησαν 8 κόκκοι κατὰ διαλείμματα μετὰ μείζονος ἀποτελέσματος· τὴν δ' ἐπακόλουθον 42 κόκκοι ἐντὸς τῶν 2½ ὥρων.

ὑπὸ τὴν ἐνέργειαν τῆς τελευταίας δόσεως τῆς μορφίνης ὡς ἐκ θαύματος ὑπεχώρησαν οἱ ἐπικίνδυνοι σπασμωδικοὶ παροξυσμοί, καὶ ἀντὶ τῆς προτέρας αὖπνίας ἡ πάσχουσα παρεδόθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Μορφέως. Ἐπὶ ἡμέρας τινὰς εἰσέτι ἐγένετο χρῆσις τῆς μορφίνης, ἀναλόγως τῆς ἀνεκτικότητος ἣν τινὰ καταδείκνυσεν ἡ πάσχουσα μέχρις οὗ ἐντελῶς ἰάθη ἐκ τῶν ἐπικινδύνων σπασμωδικῶν παροξυσμῶν, διασωθεῖσα ἀπὸ προφανοῦς θανάτου ἐκ τῆς γενναίας τῇ χειρὶ προσφορᾶς τῆς μορφίνης. Περὶ τῆς ποιότητος τῆς μορφίνης ἤμην βέβαιος.

Ἐτέρα δὲ τις περίστασις παραπλησίᾳ τῇ προηγηθείσῃ, ἀπολήξασα ὁμῶς εἰς θάνατον ἐκ συμπλοκῆς παθήσεως τῶν μηνίγγων τοῦ ἐγκεφάλου, μοὶ ἐπαρουσιάσθη ἐσχάτως ἐν Σμύρνῃ ἡ ἐξῆς.

Πρὸ τινῶν μηνῶν εἶχον προσκληθῆ εἰς ἱατροσυμβούλιον παρὰ τινὶ δεκατριέτιδι Ὀθωμανίδι, θεραπευομένην πρὸ ἡμερῶν ὑπὸ τοῦ ἀξιοτίμου στρατιωτικοῦ ἀρχιάτρου Μουστᾶ

βήν. Εύρον δ' αὐτὴν ὑπὸ τὸ κράτος λίαν ἐν-
τόνων σπασμῶν, οἵτινες ἐπαναλαμβανόμε-
νοι κατὰ διαλείμματα διήρκουν ἐπὶ πολλὰ
λεπτὰ τῆς ὥρας μετὰ ὀλοσχεροῦς ἀπωλείας
τῶν διανοητικῶν αἰσθήσεων. Κατὰ τὴν δι-
άλειψιν τῶν σπασμωδικῶν παροξυσμῶν ἡ
πάσχουσα διετῆρει πλήρεις τὰς διανοητικὰς
αἰσθήσεις καὶ διετέλει ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ὀ-
χληρᾶς ἀϋπνίας. Καθ' ἧς εἶχον λάβει πλη-
ροφορίας παρὰ τῆς οἰκογενείας αὐτῆς, ἡ
μὲν μήτηρ τῆς πασχούσης κόρης, νευρικῆς
ἐξως οὖσα, εἶχε πάθει καθ' ὃν χρόνον ἔτε-
κε τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος κόρην *ἐπιλόχιον ἐκ-
λαμψίαν* μετὰ μανιακῶν φαινομένων, ὃ
δὲ πατὴρ ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τυγχάνει ὀπα-
δὸς ἀκράτου οἰνοπνευματοποσίας.

Ἐκ τῶν ἤδη εἰρημένων καὶ ἐξ ἄλλων χά-
ριν συντομίας παρασιωπωμένων συμπτω-
μάτων διέγνωμεν σπασμωδικὴν *χορεία*
ἐκλαμπτικῆς φύσεως. Ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ἐ-
γένετο δραστηρία χρῆσις τῶν ἡρωϊκωτέρων
ἀντισπασμωδικῶν φαρμάκων ἄνευ τοῦ ἐλα-
χίστου εὐαρέστου ἀποτελέσματος. Ὅθεν
προσεφέρθησαν 6 κόκκοι *μορφίνης* κατὰ δι-
αλείμματα ἐντὸς 24 ὥρων.

Οἱ σπασμωδικοὶ παροξυσμοὶ κατέπαυσαν
καὶ ἐπῆλθε τακτικὸς ὕπνος. Ὅπως δὲ ἀ-
σφαλισθῇ ἡ θεραπεία, διὰ τινὰς εἰσέτι ἡμέ-
ρας προσεφέρετο ἡ *μορφίνη* συνδυασμένη
ταῖς ἀντισπασμωδικαῖς οὐσίαις.

Ἐπὶ δέκα περίπου ἡμέρας ἡ νέα εἶχε κα-
λῶς, ἀπαλλαγείσα τῶν σπασμωδικῶν πα-
ροξυσμῶν ὁ ὕπνος ἦν ὁμαλὸς καὶ εὐάρεστος.
Ἐδείκνυνεν ὁμῶς ἰδιοτρόπους τινὰς διαθέ-
σεις. Διό, αἰσθανομένη ἤδη ἑαυτὴν καλῶς
ἔχουσαν, ἐξέφραζε θερμὴν παράκλησιν ὅπως
τὴν ὀδηγήσωσιν εἰς περίπατον· οἱ γονεῖς
συναινέσαντες περιέφερον αὐτὴν ἐφ' ἀμάξης.

Τὴν ἐπομένην ὁμῶς ἡμέραν, ἐπανελθόν-
των τῶν χορεϊκῶν σπασμῶν, προσεκλήθη
ἐκ νέου παρὰ τῇ πασχούσῃ κόρῃ. Ἦδη εὖ-
ρον αὐτὴν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν συχνοτέρων καὶ
διαρκεστέρων σπασμωδικῶν παροξυσμῶν.
Τὴν προσεγγίζουσιν δ' ἐφοδὸν αὐτῶν προ-
αισθανομένη κατεκλίνετο ἀμέσως ἐπὶ τῆς
κλίνης, εἶτα ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀποσβεν-

νυμένων τῶν διανοητικῶν αἰσθήσεων ἐπῆρ-
χοντο οἱ σπασμοί, οἵτινες βαθμυδὸν ἐπετεί-
νοντο ὑπερβαλλόντως καὶ ἡ πάσχουσα κα-
τακεκλιμένη ἐσύρετο ἐκ τοῦ ἐνὸς πάντοτε
πλευροῦ προσκρουομένη τὴν κεφαλὴν κατὰ
γῆς μετὰ σφοδρότητος, καὶ ἀπέπτυσε σίελον
ἀφρώδη. Ὅσάκις δ' ἐγένετο ἀπόπειρα ὅπως
κρατηθῇ ἡ πάσχουσα, οἱ σπασμωδικοὶ κλο-
νισμοὶ ἔτι σφοδρότερον ἐπετείνοντο. Καθ'
ἧς δὲ στιγμᾶς ἐπῆρχετο διάλειψις τῶν σπα-
σμῶν ἡ νέα ἐδείκνυε μανιακὰς παραφορὰς
βυθίζουσα ἀσυναρτήτως καὶ ἐπιτροχάδην.
Ἡσθάνετο δὲ σφοδρὰν κεφαλαλγίαν καὶ δι-
ετέλει ὑπὸ τὸ κράτος ἀϋπνίας. Ἐξ ὧν
τῶν φαινομένων κατεδεικνύετο, ὅτι αἱ μή-
νιγγες τοῦ ἐγκεφάλου εἶχον πάθει ἐκ τῆς
ἐπανειλημμένης συμφορήσεως αἵματος πρὸς
αὐτάς, προκαλουμένης ὑπὸ τῶν ἐντόνων
σπασμωδικῶν κλονισμῶν.

Διωρίσθησαν 10 κόκκοι *μορφίνης* εἰς 10
ξηρία διγρημένοι, ἐξ ὧν ἡ πάσχουσα ἐλάμ-
βανε κατὰ πᾶσαν ὥραν ἀνὰ ἓν. Μετὰ τὴν
λήψιν 5 κόκκων μόνον ὑπεχώρησαν καὶ ἤδη
οἱ σπασμοί, μετὰ τινὰς δ' ἐμέσεις ἡσυχας
ὕπνος κατέλαβε τὴν νέαν.

Δὲν νῦν χαριστήθην ἐν τούτοις ποσῶς ἐκ
τῆς ταχείας ταύτης καταπαύσεως τῶν σπα-
σμῶν· διότι τὰ ἐκ τῶν μηνίγγων τοῦ ἐγκε-
φάλου νοσηρὰ φαινόμενα μ' ἐνέβαλον εἰς δυ-
σαρέστους ὑπονοίας περὶ τῆς ἐκβάσεως τῆς
νόσου. Διό ἔσπευσα νὰ προτείνω εἰς τοὺς οἰ-
κείους τῆς πασχούσης, ὅτι εἰς τὴν περίστα-
σιν ἦν ἀναγκαία ἡ μετ' ἄλλου ἱατροῦ σύ-
σκεψις καὶ ἡ ἀπὸ κοινοῦ σύμπραξις.

Οἱ γονεῖς τῆς πασχούσης προσεκαλέσαν-
το τὸν ἱατρὸν κ. Γαληνὸν Κλάδον, ὃ ὁποῖος
ἀφοῦ ἤκουσε περὶ ἐμοῦ τὸ ἱστορικὸν τῆς νό-
σου καὶ τὰ ἐφαρμοσθέντα θεραπευτικὰ μέ-
σα, ἐπεσκόπησε δὲ καὶ τὴν πάσχουσαν ἐν
ὁμαλῷ ὕπνῳ διατελοῦσαν, ἀπεφάνετο ἐκ
συμφώνου μετ' ἐμοῦ, ὅτι ἔδει ἵνα μὴ ταρα-
χθῇ ποσῶς ὁ ὕπνος αὐτῆς εἰσέτι, ὡς δυνά-
μενος νὰ συντελέσῃ πρὸς κατεύνασιν τῶν
σπασμωδικῶν ταραχῶν. Ἐμείναμεν δὲ σύμ-
φωνοι καὶ περὶ τῶν θεραπευτικῶν μέσων
τὰ ὁποῖα ἀπὸ κοινοῦ κατόπιν διανοούμεθα

νά μεταχειρισθώμεν. Αίφνης ὁμοίως αὐθιμέ-
ρὸν περὶ τὴν 9ην ἑσπερινὴν ὥραν, ἦτοι με-
τὰ 5 ὥρας ἀπὸ τῆς τελευταίας ἐπισκέψεως
προσεκλήθημεν ἐγὼ καὶ ὁ εἰρημένος συνά-
δελφος ἵνα σπεύσωμεν πρὸς τὴν πάσχουσαν,
ἅτε εὐρισκομένην εἰς ἀγωνίαν θανάτου. Πρὸς
ελθόντες εὗρομεν τὴν ἀτυχῆ κόρην νε-
κράν.

Ὅπως καὶ ἀνωτέρω εἶπομεν προκαταρ-
χόμενοι τῆς τελευταίας ταύτης ἐκθέσεως,
ὁ αἰφνίδιος οὗτος θάνατος τῆς Ὁθωμανίδος
κόρης ἀποδοτέος καθ' ὅλας τὰς πιθανότη-
τας εἰς τὴν ἐκ συμπλοκῆς ἐπιγενομένην ὀ-
ξείαν καὶ ἔντονον πάθησιν τῶν μηνίγγων·
ὕπὲρ τῆς γνώμης δὲ ταύτης συνηγοροῦσι
τινα ἐκ τῶν προεξιστορημένων νοσηρῶν
φαινομένων, ἅτινα ἰδίως παρομαρτοῦσι τῇ
πρὸς τὰς μηνίγγας τοῦ ἐγκεφάλου συμφο-
ρήσει αἵματος.

Διὰ τῆς συντόμου καὶ πρακτικῆς ταύτης
ἐκθέσεως, ὥς δῆλον, συνηγοροῦντες ὑπὲρ
τῆς κατὰ μεγάλας δόσεις σωτηρίου χρήσεως
τῆς μορφίνης κατὰ τῶν σπασμωδικῶν
νευρώσεων κακοήθους χαρακτῆρος, τὴν ὁ-
ποίαν ἡ κλινικὴ πείρα διασήμεν πρακτι-
κῶν ἰατρῶν καθιέρωσε, διὰ τῶν μέχρι τοῦ-
δε εἰρημένων, λέγομεν, γίγνεται ἀπόπειρα
ὅπως, εἴ τις ἐξ ἐπιφυλακτικῆς βεβαίως πε-
ρισκέψεως ἀποδοκιμάζῃ τὴν τοιαύτην θερα-
πευτικὴν ἀγωγὴν κατὰ τὰς ὀρισθείσας ἐ-
πικινδύνους καὶ θανατηφόρους περιστά-
σεις, παροτρυνθῇ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν καὶ
πείραν ταύτης, καθ' ὃν χρόνον, μετὰ τὴν
χρήσιν τῶν ἄλλων ἐνδεικνυμένων θεραπευ-
τικῶν μέσων, ἄρχεται ἀποβάλλων πᾶσαν
περὶ σωτηρίας ἐλπίδα τοῦ πάσχοντος. Ἀλ-
λως τε ὁ ἱατρὸς ὁ χρώμενος εὐμεθόδως τῇ
ἀγωγῇ ταύτῃ τίθεται ἐν καταλλήλῳ περιω-
πῇ ὅπως προσηκόντως κατοπτρεύῃ, τροπο-
ποιῇ καὶ προλαμβάνῃ τὰ ὑπὸ τὴν ἐπενέρ-
γειαν τοῦ ναρκωτικοῦ φαρμάκου ἐν τῷ
πάσχοντι ὁργανισμῷ ἐπιγιγνόμενα ἀποτε-
λέσματα.

Κατὰ τινὰς ὁμοίως περιστάσεις ὁ θάνατος
ἐπέρχεται καὶ μετὰ τὴν πρόσφορον χρῆσιν
τοῦ ναρκωτικοῦ φαρμάκου, προκλούμενος

ἐκ τινος συμπλοκῆς ἄλλης νόσου (οἷαι ἡ
μηνιγγίτις, ἐνδοκαρδίτις κτ.λ), σχετικῆς
ἢ καὶ ὅλως ἀσχετοῦ πρὸς τὴν κυρίαν πά-
θησιν, ἡ ὁποία νόσος καὶ μόνη συνήθως ἀ-
πολήγει εἰς θάνατον.

Διὰ τὸν λόγον λοιπὸν τοῦτον εἶνε λογι-
κὸν ὅπως τίθεται ἐν ἀμφιβολίᾳ καὶ ἀποδο-
κιμάζεται ὥς δῆθεν ἐπιβλαβὴς ἡ σωτήριος
καὶ ἐπωφελὴς κατὰ τὰς ὀρισμένας περιστά-
σεις χρῆσις τῆς μορφίνης εἰς γενναίας δό-
σεις; Διὰ τὴν ὑπόνοιαν δὲ ταύτην δικαιοῦ-
ται ποτε ὁ εὐσυνειδήτος ἱατρὸς ἐν ὑψηλῇ
περιωπῇ καὶ ὑπὲρ τὴν σωτηρίαν τοῦ πάσχον-
τος τιθέμενος μόνον τὴν ἰδίαν ὑπόληψιν
καὶ ἡσυχίαν, δικαιούται, λέγομεν, ὁ ἔργῳ
ἱατρὸς ὅπως διὰ τοῦτο ἀποφεύγῃ καὶ πα-
ραλείπῃ τὴν χρῆσιν τοῦ ἡρώικοῦ τούτου
θεραπευτικοῦ φαρμάκου, δι' οὗ πολλάκις
διασώζεται ἡ ὑπαρξίς τοῦ πάσχοντος ἀπὸ
ἐπικειμένου θανάτου;

Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἐλιώδεις πυρετοὶ κα-
κοήθους χαρακτῆρος παρὰ πᾶσαν ἔγκαιρον
καὶ εὐμέθοδον χρῆσιν τῆς κινίνης, τοῦ εἰ-
δικοῦ καὶ ἀλανθάστου τούτου φαρμάκου
εἰς τὰς περιστάσεις, καὶ ὁμοίως ἐνίοτε κα-
ταλήγουσιν εἰς θάνατον ἐκ τινος νοσηρᾶς
συμπλοκῆς. Εἰς τίνος δὲ εὐσυνειδήτου ἱα-
τροῦ τὴν κεφαλὴν ἤθελέ ποτε διὰ τοῦτο εἰσ-
χωρήσει ὁ ἐλέθριος διαλογισμὸς ἵνα ἀπο-
φεύγῃ τὴν χρῆσιν τοῦ ἀντιπεριοδικοῦ φαρ-
μάκου κατὰ τῶν τοιούτων κακοηθῶν πυρε-
τῶν ἐπὶ τῷ ἀπλῷ φόβῳ μήπως ἐπερχομέ-
νου τυχὸν τοῦ θανάτου ἀποδίδηται ἡ αἰτία
τούτου εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ προσενεχθὲν φάρ-
μακον καὶ κατὰ συνέπειαν πάθῃ ἡ ἱατρικὴ
ὑπόληψις αὐτοῦ;

Ὁ ἱατρὸς ὁ ἐξασκῶν τὸ φιλόανθρωπον ἐ-
πάγγελμά του, ὑπὸ τὸ κράτος τοιούτων πα-
ραλόγων καὶ ἀσυνειδήτων κρυφινῶν, κατὰ
πλείστας σοβαρὰς καὶ ἐπικινδύνους νόσους
θέλει συχνάκις παραλείπει, χάριν τῆς ἰδίας
ὑπολήψεως καὶ ἡσυχίας, τὴν ἐκπλήρωσιν
τοῦ ἱεροῦ καθήκοντος αὐτοῦ, οὐδεμίαν προσ-
φέρων δραστηρίαν ἀρωγὴν δσάκις, τῶν ἐ-
νεργειῶν τῆς ζωικῆς λειτουργίας (τῆς φύ-
σεως) ἀποδαινουσῶν ἀγόνων ἔνεκα τῆς ὑ-

περτέρας ἀντιδράσεως τῆς νόσου, ἐπαπειλῇται ἀμετακλήτως ἡ ζωὴ τοῦ πάσχοντος. Οὕτω δὲ ὁ τοιοῦτος ἰατρὸς θέλει ἀνυπερασπίστους παραδίδει εἰς τοὺς ὄνυχας τοῦ Χάρωνος καὶ πολλὰς ἰφθίμους ψυχὰς ἐκ τῶν ἐμπιστευομένων τὴν ζωὴν αὐτῶν εἰς τὴν ἰατρικὴν αὐτοῦ ἀντίληψιν.

Εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι οὐδόλως κατατάσσεται ἡ μερφίρη καὶ αἱ λοιπαὶ ὀπιοῦχοι σκευασμαὶ ὑπὸ θεραπευτικὴν ἐποψιν ἐν ἰσῇ μοίρᾳ πρὸς τὰ εἰδικὰ καλούμενα φάρμακα, οἷα ἡ κίνα, ὁ ὑδράργυρος, ὧν ἡ θεραπευτικὴ ἐνέργεια τυγχάνει βεβαία καθ' ἃς νοσηρὰς περιστάσεις εἰδικῶς ταῦτα ἐνδείκνυνται. Οὐχ ἦτον ὁμῶς ἡ διὰ τῆς εὐμεθόδου χρήσεως τῶν ὀπιοῦχων σκευασμῶν θεραπευτικὴ ἀγωγὴ κατὰ τῶν σπασμωδικῶν νευρώσεων κακοήθους χαρακτήρος, δι' ἑλλειψιν ἄλλης ἐπιτυχεστέρας τυγχάνει ἢ μᾶλλον προτιμητέα μέχρις οὗ ἄλλη τις ἀναδειχθῇ εἰδικωτέρα.

Καὶ περὶ μὲν τοῦ προκειμένου θέματος βασιζόμενοι εἰς τὰς σχετικὰς ἐκθέσεις διασῆμων κλινικῶν καὶ εἰς τὴν ἰδίαν πείραν, τὰς συντόμους ταύτας πρακτικὰς παρατηρήσεις ἐθεωρήσαμεν ἀρμόδιον ὅπως κοινοποιήσωμεν. Πάντα δὲ ἐκ τῶν καθ' ἑμᾶς ἰατρῶν ἀντίθετα δοξάζοντα καὶ ἀποδοκιμάζοντα ταύτας ὡς δῆθεν ἀνεφαρμόστους καιρολογίας ἀσμένως θέλομεν παρακολουθήσει κατὰ πόδας ἐν δημοσιογραφικῇ περὶ τοῦ ἀντικειμένου συζητήσει. μέχρις οὗ ἀναδειχθῇ ἡ ὀρθότερα πρακτικὴ δοξασία.

Ἦδη δὲ μεταβαίνομεν εἰς ἕτερον ἰατρικὸν θέμα τὸ ἐξῆς.

ΠΕΡΙ ΤΕΧΝΗΤΟΥ ΤΟΚΕΤΟΥ.

Ὡς γνωστὸν τεχνητὸς τοκετὸς καλεῖται ἡ μαιευτικὴ ἀγωγὴ, δι' ἧς ὁ μαιευτὴρ ἀναπληρῶν τὰς ἀνισχύρους ἐνεργείας τῆς φύσεως κατὰ τὰς δυστοκίας ἐπιτελεῖ τεχνητῶς διὰ χειρουργικῶν μέσων τὸ τέρμα τοῦ τοκετοῦ.

Ἐκ τῶν πολλῶν αἰτίων τῶν προκαλούν-

των τὴν δυστοκίαν ἤδη θέλομεν ἐκθέσει ἐν ὀλίγοις περὶ τῆς περιστάσεως ἐκείνης, ἣτις παρουσιάζεται δσάκις ὁ τοκετὸς προβαίνει εἰς τὸ τέρμα τοῦ λίαν βραδέως καὶ ἐν παρατεταμένοις βασάνοις ἔνεκα κωλύματος παρεμβαλλομένου ἐκ σχετικῆς στενώσεως τῆς λεκάνης καὶ ὁ ὁποῖος ἐνίοτε καταλήγει σὺν τῇ καταστροφῇ τῆς ζωῆς τοῦ ἐμβρύου ἢ τῆς μητρὸς ἢ καὶ συναμφοτέρων.

Ὅσάκις ὁ ἰατρὸς, προσκαλούμενος νὰ προσφέρῃ τὴν ἐκ τῆς μαιευτικῆς τέχνης συνδρομὴν τοῦ πρὸς τινὰ ἐπίτοκον, πληροφορεῖται, ὅτι αἱ ἀληθεῖς ὠδίνες καὶ ἡ προπαρασκευὴ τοῦ τοκετοῦ ἤρξαντο πρὸ πολλῶν ὥρων, καὶ ἐκ τῆς ἀμέσου ἐπισκοπῆσεως βεβαιοῦται, ὅτι μεθ' ὅλα τὰ βάσανα καὶ παρὰ τοὺς σφοδροὺς ἀγῶνας τῆς ἐπίτεκος ὁ τοκετὸς προβαίνει λίαν βραδέως πρὸς τὸ τέρμα τοῦ, ἢ καὶ μένει σχεδὸν στάσιμος εἰς τὸν πρῶτον χρόνον, τότε χρὲς ἐπιβάλλεται αὐτῷ νὰ ἐξιχνιάσῃ περισκευμένως καὶ ἀνεύρη τὸ αἷτιον τὸ παρατεῖνον ἀγωνιωδῶς τὴν διάρκειαν τοῦ τοκετοῦ καὶ παρακωλύον τὴν πρόοδον αὐτοῦ πρὸς τὸ τέρμα.

Ἐνταῦθα, ὡς εἴρηται, ὁ λόγος γίνεται μόνον περὶ τῆς ἐνίοτε παρουσιαζομένης ἐκείνης περιστάσεως, καθ' ἣν ἐκ τῆς ἀμέσου ἐπισκοπῆσεως ὁ ἰατρὸς βεβαιοῦται, ὅτι αἰτία τῆς δυστοκίας τυγχάνει σχετικὴ τις στένωσις τῆς λεκάνης τῆς ἐπιτόκου, ἧς ἔνεκα ἡ μήτρα καὶ ἰδίως τὸ στόμιον τῆς ὑστέρας πολλάκις ὑπὲρ τὸ δέον συνθλιβόμενα συστέλλονται σπασμωδικῶς καὶ ἐπιτείνουν μὲν τὰς ὠδίνας καὶ τὰ βάσανα τῆς ἐπιτόκου, μετὰ δυσαναλόγου ὁμῶς πρόοδου τοῦ τοκετοῦ πρὸς τὸ τέρμα.

Ἐκ τούτου δὲ ἐξάγει τὸ λογικὸν συμπέρασμα ὁ μαιευτὴρ, ὅτι ἐν τῇ ὠρισμένῃ ταύτῃ περιστάσει, ἐγκαταλειπομένης τῆς ἐπίτεκος εἰς τὰς ἰδίας ἐνεργείας, μετὰ πολλὰ βάσανα καὶ πολυώρους ἀγῶνας δυνατόν μὲν ἐνίοτε ν' ἀποπερατωθῇ ὁ τοκετὸς, πιθανὸν ὁμῶς πολλάκις νὰ καταλήγῃ σὺν τῇ καταστροφῇ τοῦ ἐμβρύου ἢ τῆς μητρὸς.

Ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἐνισχύεται ὁ ἰατρὸς εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο ὅταν μάλιστα πλη-

ροφορηθῇ, ὅτι καὶ κατὰ τοὺς προηγουμένους τοκετοὺς ἡ γυνὴ ὑφίστατο τὰ πάνθ' ἑκείνα μέχρι τῆς ἀποπερατώσεως τῶν τοκετῶν, ἢ ὅτι οὗτοι τάχιον ἢ βράδιον ἀπεπερατοῦντο διὰ χειρουργικῆς ἐπεμβάσεως τοῦ μαιευτῆρος.

Τότε δὴ τότε ὁ ἱατρὸς, ὅσον ἐπιφυλακτικὸς καὶ προσδοκητικὸς καὶ τυγχάνη, ὀφείλει, ἐν καθαρᾷ τῇ συνειδήσει, ὅτι ἐπιτελεῖ ἱερὸν καὶ ἀπαραίτητον καθήκον, νὰ προσφεύγῃ εἰς τὴν διὰ τοῦ τεχνητοῦ τοκετοῦ μαιευτικὴν ἀγωγὴν, παρορμώμενος εἰς τοῦτο οὐχὶ μόνον ἐκ φιλανθρώπου αἰσθήματος τοῦ νὰ συντέμνῃ τὴν πολύωρον διάρκειαν τῶν βασάνων, ἀπαλλάττων ὅσον ἐπιτρέπεται ταχύτερον τὴν ἐπίτεκα ἐκ τῶν παρατεταμένων μαρτυρίων λίαν ἐπιπόνου τοκετοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὀρθοῦ διαλογισμοῦ, ὅτι ἔσως προφυλάττει τὴν ζωὴν τοῦ ἐμβρύου ἢ καὶ αὐτῆς ἐξ ἐνδεχομένου τινὸς κινδύνου, ὅστις δυνατὸν νὰ παρουσιασθῇ κατὰ τὴν διάρκειαν πολυώρου καὶ πολυωδύνου δυστοκίας, δι' ἑλλειψιν τῆς ἐγκαίρου ἐπεμβάσεως ἐκείνου.

Καὶ ὧντως, ἡ καθημερινὴ πείρα καταδεικνύει, ὅτι κατὰ τοὺς τοιοῦτους λίαν ἀγωνιώδεις καὶ παρατεταμένους τοκετοὺς, ἐγκαταλειπομένης τῆς ἐπιτόκου εἰς μόνην τὴν ἐνέργειαν τῆς φύσεως, πολλάκις ἐπισυμβαίνει ὁ ὀλεθρὸς τοῦ ἐμβρύου ἢ καὶ τῆς μητρὸς, πρὸς δὲ ὅτι ὅσον πλείότερον ἐγκαταλείπονται εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἐκ τῆς δυστοκίας παρατεταμένων βασάνων, τόσον μάλλον αἱ δυστυχεῖς γυναῖκες εἰς τὸ κατόπιν προδιατίθενται καὶ ὑποβάλλονται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ποικίλων μητρικῶν παθήσεων, καταφαινομένων ὑπὸ τὸ πρόσχημα διαφόρων ὀχληρῶν ὑστερικῶν ἐνοχλήσεων ἢ καὶ ἄλλων ἀορίστων νευρικῶν ταραχῶν, αἱ ὁποῖαι προκαλοῦνται συνήθως ἐκ τοῦ προσγινομένου ὑπερβολικοῦ ἐρεθισμοῦ τῆς μήτρας καὶ ὁλοκλήρου τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἐνεκα τῆς ἐν πολυώροις βασάνοις παρατάσεως τοῦ τοκετοῦ.—Ἡ γνώμη δὲ τῶν δοξαζόντων, ὅτι μαιευτὴρ τότε μόνον δικαιούται καὶ ὀφείλει νὰ προσφεύγῃ εἰς τὴν διὰ τοῦ τεχνητοῦ το-

κετοῦ ἀγωγὴν, ὁσάκις παρατηρῇ ἐπικίνδυνόν τι φαινόμενον, καὶ κατὰ συνέπειαν τὸν κίνδυνον ἐπὶ θύραις, ἢ τοιαύτη δοξασία φαίνεται πως οὐχὶ τοσοῦτον εὐλογοφανὲς καὶ ἀρκούντως δεδικαιολογημένη καθ' ὅσον ἐν τῇ ἐμφανίσει τοιαύτης ἐπικινδύνου περιπτώσεως ἡ πιθανότης περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς χειρουργικῆς συνδρομῆς τοῦ μαιευτῆρος καθίσταται ὅλως προβληματική.

Ἐνῶ διὰ τῆς εὐμεθόδου ἐπιτελέσεως τοῦ τεχνητοῦ τοκετοῦ κατὰ τοὺς πολυωδύνους καὶ παρατεταμένους τοκετοὺς, πρὶν ἢ παρουσιασθῇ ἐπικίνδυνόν τι φαινόμενον (ἐκλαμψία, αἱμορραγία κτλ), καὶ ἐν τῇ ὑποθέσει, ὅτι ὁ τοκετὸς θ' ἀπεπερατοῦτο ἀνωλέθρως διὰ τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν, μετὰ πολυώδυνον καὶ πολύωρον ὅμως διάρκειαν, καὶ οὕτως ὁ μαιευτὴρ ἐπισύρει καὶ δικαίως τὴν ἄκραν εὐγνωμοσύνην τῆς τε τεκούσης καὶ τῶν περὶ αὐτὴν, ἅτε συντελέσας ν' ἀπαλλάξῃ αὐτὴν ταχύτερον ἀπὸ τὸ μαρτύριον πολυωδύνου καὶ πολυώρου τοκετοῦ.

Ὁ ἱατρὸς λοιπὸν προσκαλούμενος νὰ ἐπισκεφθῇ ἐπίτοκον γυναῖκα, ἀφοῦ προηγουμένως πεισθῇ ὅτι αὕτη εἶνε ὧντως ἔγκυος, ὅτι ἡ κύησις ἐφθασεν εἰς τὸ τέρμα καὶ ὅτι εἶνε ἐπίτεξ, ἀκολουθῶς προβαίνει εἰς τὴν εξέτασιν αὐτῆς ἐπισκοπῶν τὴν καθ' ὅλου διάπλασιν τοῦ διοργανισμοῦ, τὴν κατάστασιν τῶν γεννητικῶν ὀργάνων, τὰς διαμέτρους τοῦ ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου στομίου τῆς μικρᾶς πυέλου καὶ τὸ στόμιον τῆς ὑστέρας. Πάντα δὲ ταῦτα ὀφείλει νὰ ἐπιτελῇ μετὰ περισκεμμένης καὶ προσεκτικῆς ταχύτητος.

Καὶ εἰάν μὲν ἐκ τῆς ἀμέσου ἐπισκοπῆσεως ἀνέυρῃ ὁ μαιευτὴρ, ὅτι παρατυγχάνει σχετικὴ τις στένωσις τῆς μικρᾶς λεκάνης καὶ ὅτι τὸ στόμιον τῆς ὑστέρας ὑπὸ τῆς ἐπήρειαν σπασμωδικῆς συστολῆς μετὰ μαρτυριώδεις καὶ πολυώρους ὠδίνους οὐδόλως ἢ ἐλάχιστον διεστάλη, τότε οὐ μόνον δὲν ὀφείλει ποσῶς νὰ συντελῇ εἰς τὴν ἐπαύξεισιν τούτων ἀλλὰ ἀπ' ἐναντίας νὰ μετριάξῃ καὶ καταπραῦνῃ ταύτας διὰ τῆς προσφόρου χρήσεως γενικῶν καὶ τοπικῶν μέσων. Ὅταν δὲ

μετά τινος ὥρας τὸ στομίον τῆς ὑστέρας διασταλῇ εἰς ἑκτασιν ἑνὸς πενταδράχμου, προσψάτομεν αὐτὸ διὰ τοῦ λιχανοῦ τῆς δεξιᾶς χειρὸς, περιηλειμμένου διὰ καταπραϋντικῆς τινος φαρμακευτικῆς οὐσίας, προσέχοντες νὰ μὴ προκαλέσωμεν τὴν πρόωρον ρῆξιν τοῦ θυλακίου. Τῷ τρόπῳ δὲ τούτῳ διαστελλομένου τοῦ στομίου τῆς ὑστέρας, καταπίπτει τὸ θυλάκιον ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρου στομίου τῆς μικρᾶς λεκάνης καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον σφηνοῦται ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου (ἀναφέρομεν τὴν συνηθεστέραν θέσιν) ἐν τῇ καιλότητι αὐτῆς, ὡσάκισ ἡ σχετικὴ στένωσις ἐκείνης τυγχάνη μικρά. Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ, ἐὰν τὸ θυλάκιον δὲν ἐρρήχθῃ εἰσέτι, ρηγνύομεν ἡμεῖς αὐτὸ διὰ τοῦ ὄνυχος, καὶ ἐὰν ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου διακρατῇται ἐπὶ ὥρας πρὸ τοῦ κατωτέρου στομίου, ἐπιτελοῦμεν καταλλήλως τὴν ἐμβρυουλκίαν, ἐξάγοντες τὸ ἔμβρυον, ἀφοῦ προηγουμένως λάβωμεν ὅλα τὰ κατάλληλα προφυλακτικὰ μέτρα περὶ τοῦ ὀμφαλίου λώρου κτλ.

Ὅσάκισ δὲ μετὰ πολυῶρους καὶ ἐντόνους ὠδῖνας κατακρατῇται ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου ἐσφηνωμένη ἐν τῷ ἀνωτέρῳ στομίῳ (*détroit supérieur*) τῆς πυέλου, ἀφοῦ ἐπιτελεσθῇ ἡ ρῆξις τοῦ θυλακίου, ἐνεργοῦμεν καὶ ἐν τῇ θέσει ταύτῃ τὴν ἐμβρυουλκίαν δι' εὐμεθόδου ἀγωγῆς.

Ἡ γνώμη δὲ τῶν δοξαζόντων, ὅτι ἡ ἐμβρυουλκία ἐν τῇ θέσει ταύτῃ τοῦ ἀνωτέρου στομίου τῆς πυέλου εἶνε ἀδύνατος ἢ δυσχερεστάτη καὶ ὅτι οἱ βραχίονες τοῦ ἐμβρυουλκοῦ δὲν ἔχουσι τὸ ἀπαιτούμενον μῆκος διὰ νὰ ἐφαρμοσθῶσι καταλλήλως, ἐκ τῆς καθημερινῆς πείρας ἀποδεικνύεται ἀνυπόστατος· ἡ τοιαύτη γνώμη τῶν μετὰ δειλίας ἐπιτηδευσόμενων τὴν ἐμβρυουλκίαν, ἅτε βασιζομένη ἐπὶ ἐσφαλμένοις ὑπολογισμοῖς περὶ τῆς ἀποστάσεως τοῦ ἀνωτέρου στομίου, φαίνεται ἀπορριπτέα. Μόνον ὅταν ἡ σχετικὴ στένωσις τοῦ ἀνωτέρου στομίου τυγχάνη μεγάλῃ καὶ ἀνυπέρβλητος, οὐδόλως δὲ κατορθοῦται ἡ διόδος τοῦ ἐμβρύου δι' αὐτοῦ, ἐνεργοῦνται δὴ τότε τὰ ἐνδεικνύμενα χειρουργικὰ μέτρα, δι' ὧν ἐξασφαλίζεται ἡ ὕ-

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. ΙΒ').

παρξις τῆς τεχούσης, καὶ τὰ ὅποια παρασιωπῶμεν ὡς γνωστὰ παντὶ ἱατρῷ. Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον παρεσιωπήσαμεν καὶ τὰς λεπτομερείας τῆς ἀγωγῆς τοῦ τεχνητοῦ τοκετοῦ.

Ἐχομεν δὲ δι' ἐλπίδος, ὅπερ καὶ εὐχόμεθα, ὅτι ἡ σύντομος καὶ πρακτικὴ αὕτη ἐκθεσις περὶ τῆς προκειμένης μαιευτικῆς ἀγωγῆς δύναται νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς τοὺς κρείττους καὶ δεινότερους περὶ τὰ τοιαῦτα ὅπως ἐκφράσωσιν ὀρθότερας πρακτικὰς ιδέας περὶ τοῦ προκειμένου καὶ ἐπανορθώσωσι τὰς ἐνταῦθα ἐκτεθειμένας, καὶ τοι καθ' ἡμᾶς ἐπὶ ἐπιτυχοῦς πείρας βασιζομένας.

Σμύρνη τῇ 3ῃ Ὀβρίου 1876.

Χρ. Πολίτης.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ.

Ἐκπλήσσεται ἀληθῶς ὁ ἐξετάζων τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων τῶν διδασκομένων ἐν τοῖς γερμανικοῖς πανεπιστημίοις, τοῦλάχιστον ἐν τοῖς πλείστοις αὐτῶν. Οὐ μόνον δὲ τὰ μαθήματα εἶναι πολλὰ καὶ ποικίλα, ἀλλὰ καὶ οἱ καθηγηταὶ πολλοί. Ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολίνου διδάσκουσιν ἑκατὸν τριάκοντα πέντε καθηγηταί, ἐν δὲ τῷ τῆς Χαϊνισβέργης ἐβδομήκοντα· ἀνάλογος εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν διδασκόντων ἐν τοῖς λοιποῖς πανεπιστημίοις. Ἐν Γαλλίᾳ σχετικῶς ὀλίγοι εἶναι οἱ ἐν τοῖς πανεπιστημίοις διδάσκοντες — μόλις πέντε εἰς ἐκάστην σχολὴν· ἐν συνόλῳ δὲ ἐν τοῖς δεκαπέντε ἀκαδημαϊκοῖς τμήμασι τῆς Γαλλίας ὑπάρχον τῷ 1870 μόνον τριακόσιοι τεσσαράκοντα ὀκτὼ καθηγηταί. Ἡ ἐν Στρασβούργῳ σχολὴ τῶν ἐπιστημῶν καὶ ἡ τῆς φιλοσοφίας, αἵτινες ἦσαν αἱ μᾶλλον τῶν ἐν τῇ λοιπῇ Γαλλίᾳ προηγμένοι, εἶχον τῷ 1870 δεκατρεῖς καθηγητάς, ἐνῶ ἤδη ὑπὸ τοῦς Γερμανοὺς ἀριθμοῦσιν (αἱ δύο μόνον σχολαί, ἐννοεῖται) τριάκοντα καὶ ἑξ. Αἱ πέντε τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Στρα-